Institutul Intercultural Timișoara

Proiect: Cetățeanul

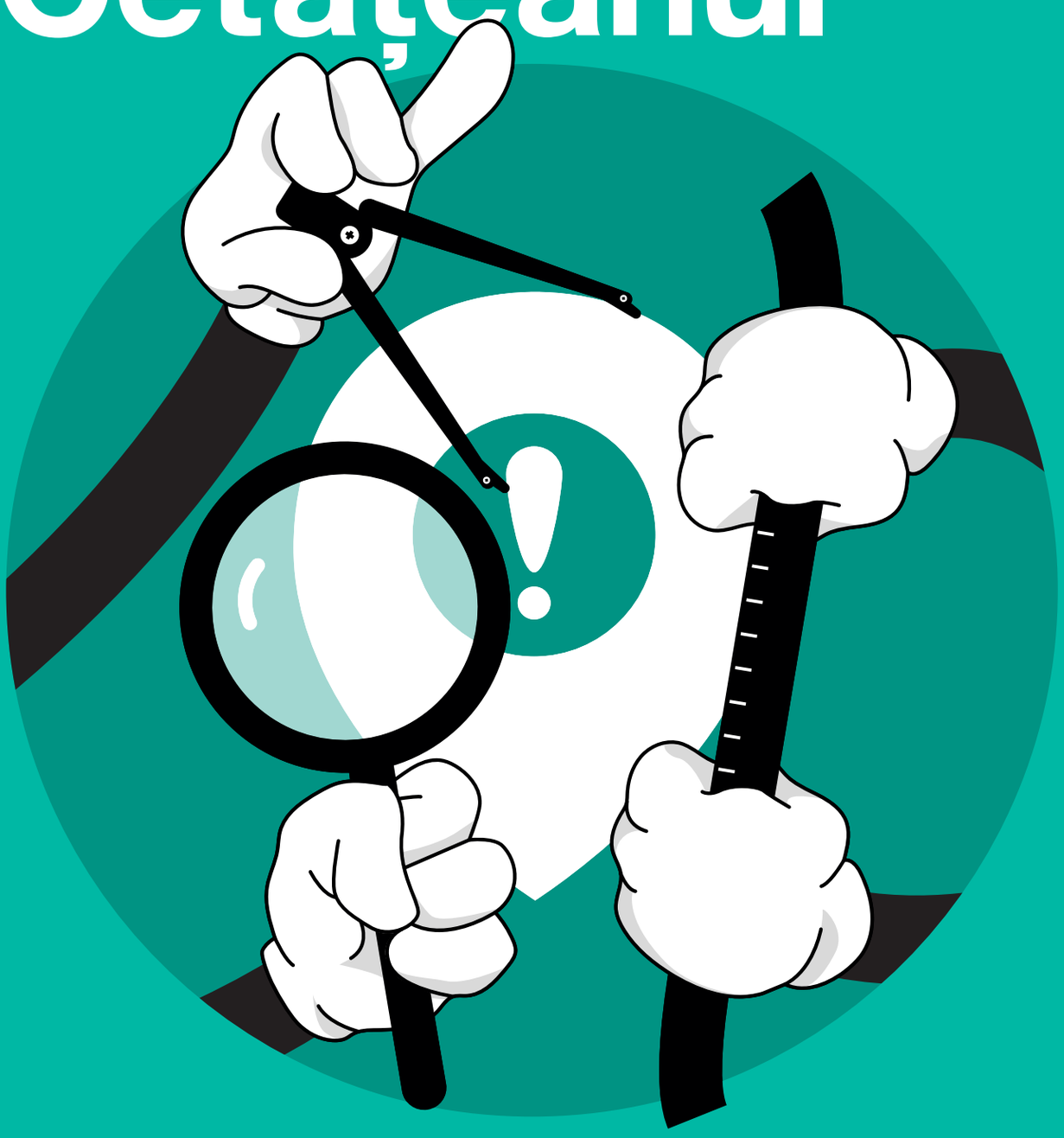

Democrație participativă

Ghid pentru profesori

Institutul Intercultural Timișoara

Proiect: **Cetățeanul**

Institutul Intercultural Timișoara este partenerul din România al Rețelei Internaționale CIVITAS, inițiată de Center for Civic Education, S.U.A. Rețeaua CIVITAS include parteneri din peste 50 de țări din Europa, America de Nord, America de Sud, Africa și Asia. Activitățile din România se focalizează în principal pe promovarea metodei de educație civică Proiect: Cetățeanul și au fost inițiate în 2003, în colaborare cu Florida Law-Related Education Association. Din 2016, programul este realizat în parteneriat cu Romanian-American Foundation.

Aplicarea metodei Proiect: Cetățeanul se face în baza Protocolului de colaborare nr. 40506/27.10.2004 semnat între Ministerul Educației și Cercetării și Institutul Intercultural Timișoara. Conform acestui Protocol de colaborare, Ministerul recomandă Proiect: Cetățeanul drept posibilă metodologie ce poate fi inclusă în cadrul strategiilor didactice utilizate la disciplina Cultură civică la clasa a VII-a. Textul complet al Protocolului de colaborare, alte informații și materiale utile pentru aplicarea metodei, precum și prezentări succinte ale proiectelor realizate de clase din diferite zone ale țării, sunt disponibile la *www.cetateanul.intercultural.ro*. Și proiectul clasei voastre poate fi inclus pe acest site. Pentru aceasta, respectați instrucțiunile profesorului și pe cele din prezentul ghid.

Aceasta este cea de-a treia ediție a ghidului în limba română, prima ediție fiind publicată de Institutul Intercultural Timișoara în 2003, iar a doua în 2011. Acest ghid prezintă o adaptare la contextul românesc a versiunii originale a metodei realizate de Center for Civic Education. Ghidul a fost elaborat de Institutul Intercultural Timișoara, pe baza experienței utilizării metodei în sute de școli din România, precum și a sugestiilor primite de la mai multe cadre didactice, formatori, inspectori și elevi, cărora le mulțumim.

Ghidul se distribuie gratuit.
El poate fi preluat gratuit și în format electronic de la **www.cetateanul.intercultural.ro**

Publicație realizată cu sprijinul **Romanian-American Foundation**

Versiunea originală:
Project Citizen – student manual
© Center for Civic Education, S.U.A.
www.civiced.org

Versiunea în limba română:
Proiect: Cetățeanul - Democrație participativă. Ghid pentru profesori
© Institutul Intercultural Timişoara 2018
www.intercultural.ro

ISBN: 978-606-8311-13-5

Cuprins

Introducere _____ 2

Învățarea bazată pe proiect _____ 4

Distincții necesare privind proiectul în contextul activităților din școală _____ 4

Proiect: Cetățeanul - o metodă de învățare bazată pe proiect _____ 5

Planificarea didactică _____ 7

Pregătirea procesului de învățare _____ 9

A. Explicarea metodei și descrierea fiecărui pas _____ 9
B. Împărțirea clasei în 6 grupuri de elevi _____ 10
C. Stabilirea elevilor responsabili cu actualizarea datelor pe platforma online _____ 11

PASUL 1 **Identificarea problemelor comunității ce necesită politici publice** 12

PASUL 2 **Selectarea unei probleme pentru a fi studiată** _____ 14

PASUL 3 **Culegerea de informații despre problema selectată** _____ 15

PASUL 4 **Elaborarea unei propuneri de politică publică** _____ 18

PASUL 5 **Dezvoltarea unui plan de acțiune** _____ 20

PASUL 6 **Finalizarea portofoliului clasei** _____ 21

PASUL 7 **Prezentarea portofoliului** _____ 23

PASUL 8 **Reflecții asupra experienței de învățare** _____ 24

Cum asigurăm motivarea și implicarea tuturor elevilor? _____ 28

Cum realizăm evaluarea elevilor? _____ 29

Introducere

Acest ghid se referă la aplicarea metodei de educație civică **Proiect: Cetățeanul**, menționată în programele școlare de cultură civică și educație socială.

El se adresează profesorilor care au urmat un curs de formare pentru a-și dezvolta competențele de aplicare a acestei metode. Cursuri sunt oferite, atât față în față cât și online, de Institutul Intercultural Timișoara, în cadrul acordului de parteneriat semnat cu Ministerul Educației Naționale, în colaborare cu o serie de parteneri[1].

Varianta originală a metodei a fost dezvoltată în SUA de Center for Civic Education (www.civiced.org), fiind utilizată în peste 50 de țări de pe diferite continente. Metoda a fost adaptată la contextul din România de către Institutul Intercultural Timișoara, organizație membră a Rețelei Internaționale CIVITAS, coordonată de Center for Civic Education, și este aplicată, în special în cadrul orelor de cultură civică la clasa a șaptea, începând din anul școlar 2002-2003. Din anul școlar 2017-2018, o nouă versiune a metodei a fost elaborată și testată cu sprijinul Romanian-American Foundation, această versiune fiind reflectată în prezentul ghid pentru profesori și în Ghidul pentru elevi asociat.

Ghidul pentru elevi cuprinde informații detaliate despre activitățile care trebuie realizate la clasă și despre temele pe care le au de făcut elevii. Ghidul pentru profesori are rolul de a completa informațiile din Ghidul pentru elevi și de a oferi detalii despre modul de organizare a activităților, precum și despre principiile care stau la baza metodei. Cele două publicații trebuie așadar consultate împreună. Nu vă bazați doar pe unul dintre cele două ghiduri atunci când pregătiți lecțiile, consultați-le pe amândouă.

Aplicarea metodei presupune de asemenea utilizarea altor resurse disponibile în cadrul programului, accesibile prin intermediul platformei www.cetateanul.intercultural.ro.

Proiect: Cetățeanul este o metodă interactivă de predare a educației civice care contribuie în mod direct la dezvoltarea competențelor generale prevăzute în programa școlară de cultură civică:

1. *Utilizarea conceptelor specifice ştiinţelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaştere şi explicare a unor fapte, evenimente, procese din viaţa reală*: elevii înțeleg conceptul de politică publică, modul în care acțiunile autorităților se diferențiază de cele ale societății civile, modul în care se iau deciziile într-un sistem democratic și posibilitățile cetățenilor de a participa la viața publică locală.
2. *Aplicarea cunoştinţelor specifice ştiinţelor sociale în rezolvarea unor situaţii problemă, precum şi în analizarea posibilităţilor personale de dezvoltare*: elevii analizează o situație problematică ce afectează comunitatea locală și propun o politică publică prin care problema să fie soluționată.
3. *Cooperarea cu ceilalţi în rezolvarea unor probleme teoretice şi practice, în cadrul diferitelor grupuri*: în parcurgerea procesului de identificare a celei mai potrivite soluții la problema identificată, elevii vor coopera în grupuri ce au de îndeplinit sarcini precise și care trebuie să își coordoneze activitatea între ele.
4. *Manifestarea unui comportament social activ şi responsabil, adecvat unei lumi în schimbare*: activitatea stimulează dezvoltarea la elevi a unor atitudini pozitive față de participarea civică, le dezvoltă încrederea în propria capacitate de a contribui la schimbări în societate, precum și asumarea responsabilității civice de a acționa în mod constructiv pentru îmbunătățirea situației din comunitatea lor.

1 Pentru mai multe detalii despre cursuri accesați platforma: www.cetateanul.intercultural.ro.

5. *Participarea la luarea deciziilor şi la rezolvarea problemelor comunităţii*: pe parcursul procesului elevii interacționează cu instituțiile publice și formulează în mod concret o propunere de rezolvare a unei probleme a comunității, propunere pe care o înaintează oficial autorităților responsabile.

În 2016, Consiliul Europei a adoptat un model de competențe pentru o cultură democratică, incluzând valori, atitudini, abilități, precum și elemente de cunoaștere și înțelegere critică, necesare pentru asumarea rolului de cetățean într-o societate democratică și în care este recunoscută și valorizată diversitatea culturală. Elementele acestui model de competențe sunt prezentate în diagrama de mai jos:

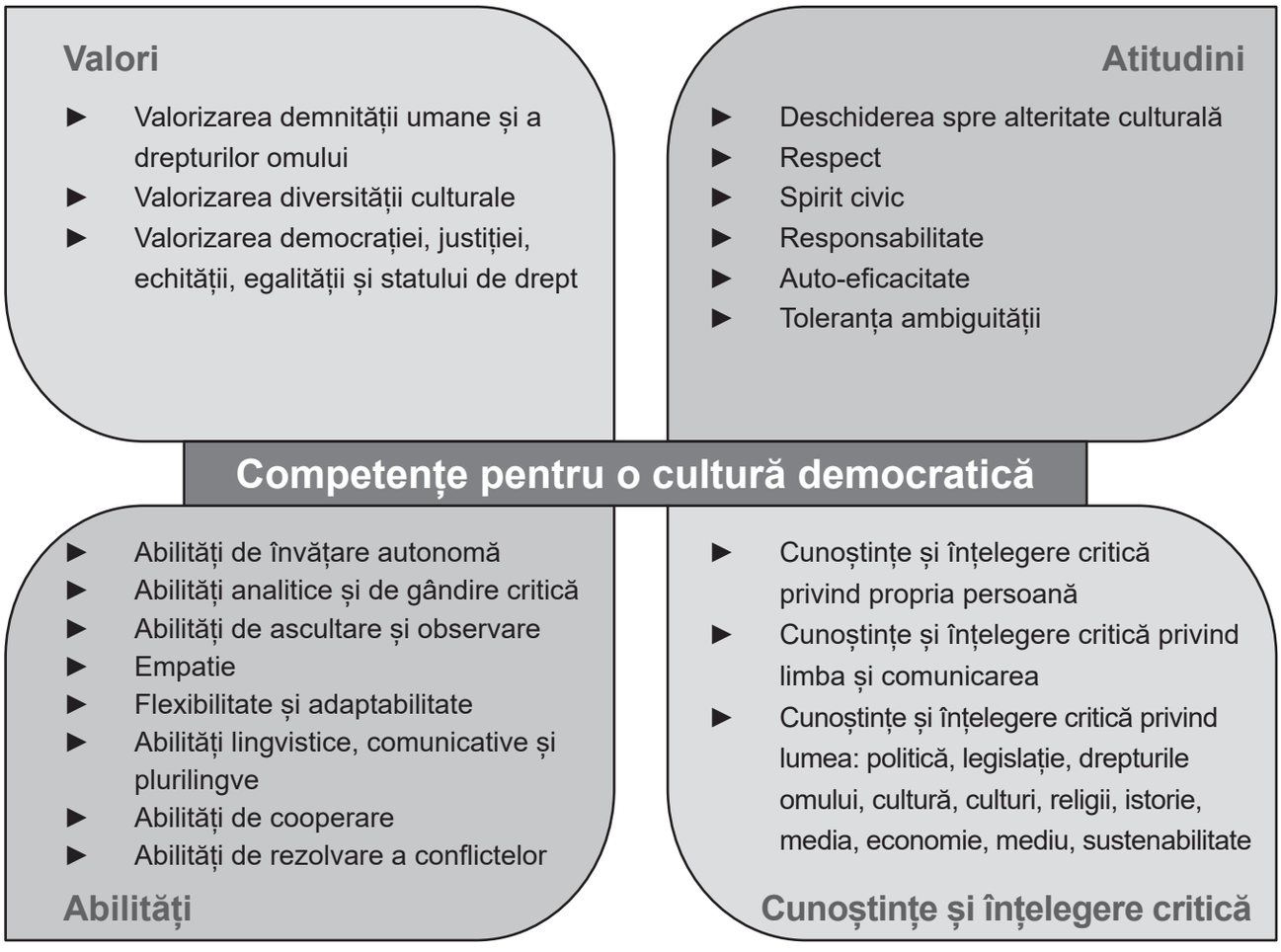

În 2018, Consiliul Europei a publicat un Cadru de Referință al Competențelor pentru o Cultură Democratică, elaborat pe baza acestui model de competențe. În Cadrul de Referință, metoda **Proiect: Cetățeanul** este inclusă ca exemplu de abordare pedagogică ce contribuie la dezvoltarea acestor competențe.

Învățarea bazată pe proiect

Distincții necesare privind proiectul în contextul activităților din școală

Termenul de „proiect” este utilizat în contextul școlar în principal cu două sensuri distincte și este importantă clarificarea acestora în vederea evitării confuziilor, a practicilor și așteptărilor neadecvate.

Tabelul de mai jos evidențiază principalele diferențe, prin contrast:

Proiectele cu tematică educațională	Activitățile de învățare bazate pe proiect
Au în general caracter excepțional, presupun ceva diferit față de practica obișnuită.	Sunt activități didactice incluse în programa școlară și care se aplică în fiecare an cu toate clasele.
Sunt centrate pe atingerea unor obiective și obținerea unei schimbări, fie în mediul școlar, fie în raport cu o problematică a comunității sau a societății. Pot avea, direct sau indirect, impact asupra competențelor acestora, dar focalizarea rămâne pe obiectivele preconizate.	Sunt centrate pe dimensiunea de învățare, pe dezvoltarea competențelor elevilor, adică pe realizarea a ceea ce este prevăzut în programa școlară și regăsit în planificarea didactică.
Necesită de obicei o finanțare (din fonduri private sau publice, locale, naționale sau europene) sau cel puțin alocarea unor resurse ale școlii pentru susținerea implementării proiectului.	Sunt realizate ca parte a procesului didactic obișnuit, utilizează resurse existente la nivelul școlii și nu necesită fonduri suplimentare.
Sunt coordonate de către adulți (din conducerea școlii, dintre profesori sau din cadrul unor organizații cu care școala intră în parteneriat).	Sunt realizate de către elevi, cu sprijinul pe care cadrul didactic îl poate oferi în principal în cadrul orelor și sub supervizarea acestuia.
Deseori implică un număr limitat de elevi, selectați pe baza motivației, a anumitor abilități deținute, sau a apartenenței la anumite categorii sau grupuri.	Vizează în mod necesar și echilibrat toți elevii, la fel ca orice altă activitate didactică. Chiar dacă elevii vor avea sarcini și contribuții diferite, toți vor fi implicați și toți își dezvoltă competențele pe parcursul procesului.
Exemple	
Proiecte cu tematică educațională ➢ Un proiect realizat în parteneriat cu alte școli europene, în cadrul Programului Erasmus+; ➢ Participarea școlii la un proiect cu scopul reducerii abandonului școlar, în cadrul programului Școala pentru toți, co-finanțat prin Programul Operațional Capital Uman; ➢ Un proiect în parteneriat cu o asociație pentru promovarea de activități extrașcolare cu tematică ecologică.	Activități de învățare bazate pe proiect ➢ Aplicarea metodei **Proiect: Cetățeanul** la orele de educație civică la clasa a șaptea; ➢ Realizarea unei expoziții cu tematică interculturală la orele de Educație socială la clasa a șasea; ➢ Realizarea unei activități de voluntariat pentru promovarea respectării drepturilor copilului în cadrul orelor de Educație socială la clasa a cincea.

Proiect: Cetățeanul - o metodă de învățare bazată pe proiect

Proiect: Cetățeanul este așadar o metodă didactică care face parte din practica obișnuită a profesorilor, prin care se vizează învățarea și dezvoltarea la elevi a competențelor prevăzute în programa școlară și nu o activitate excepțională realizată ca un demers suplimentar, în afara orelor.

Așa cum se arată în Cadrul de Referință al Competențelor pentru o Cultură Democratică[1], indiferent de tema abordată, învățarea bazată pe proiect permite elevilor să își dezvolte atitudinile, abilitățile, cunoștințele și înțelegerea critică, încurajând asumarea valorilor democratice, implicându-i activ în procesul educațional și responsabilizându-i pentru propria învățare.

Orice metodă de învățare bazată pe proiect presupune parcurgerea de către elevi a unor etape, etalate de obicei de-a lungul câtorva săptămâni:

- Alegerea unui subiect de studiu sau a unei întrebări deschise și planificarea lucrului;
- Colectarea de informații, organizarea informațiilor colectate și luarea deciziilor;
- Realizarea unui produs;
- Prezentarea produsului;
- Reflecția asupra experienței de învățare.

De asemenea, învățarea bazată pe proiect are o serie de caracteristici:

- Se centrează pe crearea de oportunități de interacțiune care să conducă la dezvoltarea competențelor elevilor;
- Abordează o temă sau o problemă ce poate fi abordată în moduri diferite, fără a exista în mod necesar o singură variantă corectă;
- Tema abordată este percepută ca interesantă și motivantă de către elevi;
- Pune elevii în situația de a lua decizii, la nivel individual și de grup;
- Activitatea se focalizează pe realizarea în colaborare de către elevi a unui produs;
- Produsul realizat este prezentat unui public ce oferă feedback;
- Elevii organizează și realizează un proces de căutare și analiză de informații pe baza cărora să ia decizii și să realizeze produsul comun;
- Pe parcursul procesului, dar mai ales la final, elevii se angajează într-un proces de reflecție și de conștientizare a competențelor dobândite.

[1] Versiunea originală este disponibilă la www.coe.int/competences, iar versiunea în limba română la www.intercultural.ro.

Proiect: Cetățeanul este o metodă de învățare bazată pe proiect ce pornește de la o problemă a comunității locale, produsul fiind un portofoliu ce include propunerea unei politici publice ca soluție la problema respectivă.

Programa școlară pentru disciplina Educație socială menționează proiectul educațional ca o metodă importantă și explică beneficiile acesteia:

> *În spiritul implicării elevilor în propria învățare, programa școlară consacră un rol special proiectului educațional. Este creat, în acest fel, un cadru educațional care apropie procesul de predare - învățare - evaluare de viața reală, în care proiectul este un instrument de lucru necesar pentru desfășurarea activității în toate domeniile social-economice. Acest cadru educațional permite învățarea participării prin participare și nu doar discutând despre participare; este facilitată, de asemenea, dezvoltarea abilităților necesare secolului al XXI-lea: creativitate, gândire critică și sistemică, abilități de comunicare și de colaborare, capacitate de adaptare, responsabilitate, spirit de echipă. Bugetul de timp alocat proiectului reprezintă 25 - 30 % din bugetul total de timp alocat, pe an de studiu, disciplinei.*
>
> *Programa școlară depășește astfel învățarea despre... (care din perspectiva elevului corespunde nivelului cognitiv, informativ al învățării, nivel necesar, dar nu și suficient); învățarea este realizată ca învățare prin... (nivel care corespunde participării, implicării active a elevului) și ca învățare pentru... (ceea ce corespunde unui nivel al reflectării învățării în valorile promovate, în atitudini și în comportamente).*

Rolul profesorului în învățarea bazată pe proiect este acela de facilitator al procesului de învățare. Elevii urmează instrucțiunile profesorului cu privire la pașii care trebuie urmați însă, în ceea ce privește conținutul, decizia aparține elevilor. Instrumentul principal al profesorului este întrebarea, nu răspunsul. Profesorul încurajează elevii să colaboreze, să se ajute, să își dea feedback și să reflecteze asupra a ceea ce descoperă și asupra interacțiunilor pe care le au.

Metoda **Proiect: Cetățeanul** are la bază principiile descrise mai sus. Rolul dumneavoastră este de a-i sprijini pe elevi și de a-i ghida atunci când au nevoie, însă ei sunt cei care trebuie să ia deciziile cu privire la problemele studiate, la soluțiile propuse, la planul de acțiune și la realizarea prezentării publice. Fiecare pas este clar descris în Ghidul pentru elevi, pentru ca aceștia să poată înțelege cât mai bine care este scopul proiectului, care sunt obiectivele specifice fiecărui pas și care sunt principalele activități care trebuie realizate pentru a atinge aceste obiective. Este important ca dumneavoastră să îi ghidați în realizarea activităților, fără a acționa în locul lor. Acest ghid conține sugestii specifice pentru fiecare pas.

Planificarea didactică

Programa școlară de educație socială recomandă alocarea a 25-30% din timpul destinat disciplinei pentru activități de învățare bazate pe proiect. Tabelul de mai jos prezintă distribuirea recomandată a timpului pentru aplicarea metodei **Proiect: Cetățeanul** și poate fi folosit ca bază pentru realizarea planificării didactice anuale.

Pasul 1 - Identificarea problemelor comunității		Prezentarea metodei Explicarea conceptului de politici publice Împărțirea clasei pe grupuri Exercițiu: Legea transparenței decizionale Exercițiu: Probleme ce țin de politici publice vs. Probleme soluționate de societatea civilă Temă: Completarea Formularului de identificare a problemelor
Pasul 2 - Selectarea unei probleme pentru a fi studiată		Stabilirea procedurii de selecție a problemei Analiza problemelor identificate Selectarea problemei clasei: Dacă au suficiente informații, elevii aleg problema pe care o va studia clasa; dacă nu, mai adună informații până la ora următoare
Pasul 3 - Culegerea de informații despre problemă		Exercițiu: Validitatea surselor de informare Realizarea unei liste cu potențiale surse de informare despre problema selectată Temă: Culegerea de informații de la sursele identificate
Pasul 4 - Elaborarea unei propuneri de politică publică		În prima oră: Identificarea de propuneri de soluții și selectarea a trei soluții posibile pentru a fi analizate Temă: Identificarea avantajelor și dezavantajelor fiecărei soluții În ora a doua: Prezentarea avantajelor și dezavantajelor identificate și alegerea soluției clasei Temă: Realizarea propunerii de act normativ
Pasul 5 - Dezvoltarea unui plan de acțiune		În prima oră: Identificarea modalităților de mobilizare a susținerii comunității Temă: Redactarea planului de acțiune În ora a doua: Auto-evaluarea planului de acțiune și realizarea scrisorii pentru autoritatea publică

Pasul 6 - Finalizarea portofoliului		În prima oră: Stabilirea modului de lucru și distribuirea sarcinilor Temă: Finalizarea portofoliului și redactarea textului prezentării În ora a doua: Prezentarea portofoliului și auto-evaluarea lui
Pasul 7 - Prezentarea publică		În prima oră: Distribuirea rolurilor pentru pregătirea și realizarea prezentării publice Temă: Pregătirea prezentării publice În ora a doua: Realizarea prezentării publice
Pasul 8 - Reflecții asupra experienței		Analiza comparativă a proiectului realizat, în raport cu un proiect realizat de altă clasă Recapitularea procesului și reflecții asupra procesului și a rezultatelor obținute Ilustrarea cu exemple a competențelor dezvoltate
	Total 12-14 ore	

Varianta recomandată este alocarea pentru **Proiect: Cetățeanul** a orelor de după vacanța intersemestrială, până la sfârșitul lunii mai. Este posibilă însă și demararea procesului în lunile octombrie-noiembrie, cu finalizare în prima parte a lunii martie. Este recomandată de asemenea includerea în acest interval a unor lecții separate cu tematică relevantă, de exemplu privind alegerile democratice, Constituția sau mass-media și legarea acestora de cerințele pașilor corespunzători ai metodei.

Pregătirea procesului de învățare

Înainte de a începe munca propriu-zisă la realizarea proiectului este important ca elevilor să le fie clar în ce constă această metodă și care sunt principalele activități pe care le vor realiza. De asemenea, având în vedere că metoda propusă are în centru conceptul de politici publice, este important ca elevii să înțeleagă cât mai bine la ce se referă acest concept și ce înseamnă el în practică, pentru a lua cele mai bune decizii în parcurgerea pașilor proiectului. Găsiți mai jos detalii despre aceste aspecte care vă vor ajuta să pregătiți procesul de învățare.

A. Explicarea metodei și descrierea fiecărui pas

Înainte ca elevii să înceapă să realizeze activitățile propuse de această metodă este important ca ei să poată avea o vedere de ansamblu asupra întregului proces, cu cei opt pași și cu evidențierea pașilor în care se contribuie la realizarea portofoliului. Explicați elevilor care este scopul acestei metode, în ce constă ea și descrieți pe scurt fiecare pas. Vă sugerăm să afișați în clasă, într-un loc vizibil, diagrama care prezintă cei opt pași, care poate fi copiată din Ghidul pentru elevi, sau desenată pe un poster de elevi, pe baza imaginii din ghid.

Această metodă are în centru conceptul de politici publice. Parcurgând un proces cu mai mulți pași, elevii vor ajunge să propună autorităților publice locale o politică publică pentru rezolvarea unei probleme a comunității.

Astfel, în primul rând, elevii vor înțelege ce înseamnă **politicile publice**, cum sunt ele elaborate și implementate. Apoi, vor parcurge următorii pași pentru realizarea proiectului clasei:

Pasul 1: Identificarea problemelor comunității. Elevii vor citi site-uri media sau presa, vor viziona emisiuni TV sau vor discuta cu adulți despre problemele care există în prezent în comunitatea în care trăiesc ei. Fiecare elev/elevă va contribui, iar la final clasa va avea o listă de probleme identificate.

Pasul 2: Selectarea unei probleme pentru a fi studiată. Din lista produsă la pasul anterior, elevii vor alege în mod democratic o singură problemă, pe care clasa o va studia în profunzime și pentru soluționarea căreia va propune o politică publică.

Pasul 3: Culegerea de informații. Elevii vor lucra pe grupuri pentru a aduna informații despre problemă din cât mai multe surse (instituții publice, studii, cercetări, publicații, organizații și grupuri de interes, specialiști în domeniul juridic sau în problema studiată, mass-media, birouri parlamentare, cetățeni din localitate etc.).

Pasul 4: Elaborarea unei propuneri de politică publică. Elevii vor studia informațiile culese și, pe baza lor, vor propune mai multe soluții pentru rezolvarea problemei. Pe baza analizei a trei dintre soluțiile propuse, clasa va formula o politică publică pentru soluționarea problemei.

Pasul 5: Elaborarea unui plan de acțiune. Având informații detaliate despre problemă și o soluție de politică publică elevii vor identifica modalități prin care să convingă autoritățile publice să acorde o mai mare importanță problemei respective și să ia în considerare soluția propusă de clasa lor.

Pasul 6: Finalizarea portofoliului clasei. La fiecare pas elevii vor colecta sau vor produce materiale relevante pentru documentarea procesului parcurs și a rezultatelor obținute. Toate aceste materiale vor fi organizate într-un portofoliu care cuprinde două părți: partea de documentare (un dosar fizic sau electronic) și partea de prezentare (un set de panouri sau de diapozitive).

Pasul 7: Prezentarea publică. Elevii vor organiza un eveniment public de prezentare a proiectului în faţa unor reprezentanţi ai instituţiilor vizate de proiect, a unor persoane din comunitate, precum și a altor elevi și profesori.

Pasul 8: Reflecții asupra experienței de învățare. Întregul proces se va finaliza cu o activitate de reflecție (individuală și în grup) asupra experienței, centrată pe identificarea competențelor dezvoltate pe parcursul realizării proiectului.

B. Împărțirea clasei în 6 grupuri de elevi

Elevii vor lucra în aceleași 6 grupuri pe tot parcursul semestrului, de fiecare dată când metodologia prevede lucrul pe grupuri. Încercați, pe cât posibil, ca grupurile să nu fie omogene în funcție de sex, etnie, competențe, mediu socio-economic etc. Ajutați elevii să formeze grupuri diverse, în care să fie și fete și băieți, și minoritari și majoritari, și elevi cu rezultate școlare mai bune și elevi cu rezultate școlare mai slabe. Cea mai simplă modalitate de a forma grupurile este să îi rugați pe elevi să numere de la 1 la 6, începând dintr-o parte a clasei și continuând până când toți elevii au spus un număr. Apoi, toți elevii care au spus 1 vor fi în grupul 1, toți elevii care au spus 2 vor fi în grupul 2 ș.a.m.d. Această împărțire aleatoare asigură, de obicei, un anumit nivel de diversitate în cadrul fiecărui grup. Acest lucru se întâmplă deoarece elevii au tendința să stea lângă prietenii lor și lângă cei cu care au interese comune. Împărțirea pe grupuri prin numărare asigură că 6 persoane aflate în proximitate vor fi în grupuri diferite. Dacă după această împărțire aleatoare observați că în unul sau mai multe grupuri sunt doar fete sau doar băieți, discutați cu elevii despre cum puteți reorganiza grupurile pentru ca acestea să fie mixte.

Vă sugerăm să evitați împărțirea grupurilor pornind de la 6 elevi care să fie lideri. Metoda **Proiect: Cetățeanul** urmărește să implice toți elevii și să le dea șansa să contribuie la proiectul clasei. Așa cum veți vedea în diferiți pași, există mai multe modalități prin care puteți realiza acest lucru. Astfel, este important ca de la început elevii să înțeleagă că nu există o ierarhie între ei.

Una dintre modalitățile de încurajare a colaborării este să oferiți fiecărui elev oportunitatea de a contribui la lucrul în grup, nu doar cu idei despre conținutul discuției, ci și cu aspecte organizatorice. În acest sens, distribuiți roluri precise pentru lucrul în grup, precum:

- Moderator – se asigură că grupul realizează sarcina fără a fi distras de alte subiecte; se asigură că fiecare membru al grupului are ocazia să își spună părerea; se asigură că deciziile sunt luate în mod democratic;
- Responsabil cu managementul timpului – se asigură că sarcinile sunt realizate în timpul alocat; informează regulat grupul grupul cu privire la timpul rămas pentru realizarea sarcinii;
- Responsabil cu notarea și prezentarea idelor principale – notează aspectele principale ale discuției și prezintă un rezumat al acestora pentru colegii din celelalte grupuri.

Elevii își asumă aceste roluri pe lângă rolul de a contribui la discuție și de a realiza sarcinile primite. Rolurile sunt distribuite aleator și nu rămân fixe pe toată durata proiectului. La fiecare pas, altcineva preia rolul de moderator, de responsabil cu managementul timpului și de responsabil cu notarea și prezentarea ideilor principale. Astfel, fiecare elev din grup va ajunge până la final să își asume fiecare din cele trei roluri. Dacă doriți să includeți și alte roluri pe care le considerați importante puteți să le adăugați pe listă, explicând elevilor la ce se referă ele. Pentru fiecare dintre cele trei roluri descrise mai sus, găsiți o scurtă fișă de responsabilități pe platforma www.cetateanul.intercultural.ro. Oferiți elevilor aceste fișe pentru a-i ajuta să înțeleagă în ce constau rolurile. Așadar, nu există un lider de grup, ci doar sarcini ce sunt asumate pe rând de toți membrii fiecărui grup.

Pe parcursul activităților de grup, rolul dumneavoastră este să monitorizați alocarea echilibrată a responsabilităților, măsura în care se asigură tuturor elevilor șansa de a contribui la activități și să interveniți în cazul în care apar dificultăți și este nevoie de sprijin. Stimulați elevii să acorde atenție nu doar obținerii rezultatelor ci și procesului de grup, modului în care ei interacționează, sau modului în care în grup sunt valorificate competențele și interesele membrilor, punând întrebări despre aceste aspecte înainte de a asculta prezentările fiecărui grup.

Dacă elevii nu sunt obișnuiți să lucreze în acest mod pe grupuri, sugerăm realizarea unor activități de creștere a coeziunii grupului. Pe platforma www.cetateanul.intercultural.ro sunt disponibile exemple de astfel de activități ce pot fi realizate cu elevii. Un alt element util poate fi reprezentat de stabilirea prin consens la nivelul clasei a unor reguli de lucru în grup, care să se refere la comportamentele dezirabile dar și la ceea ce se dorește a fi evitat și la modalitățile în care grupul va gestiona situațiile în care unii membri încalcă aceste reguli. Lăsați elevilor decizia cu privire la conținutul regulilor, dar interveniți cu întrebări suplimentare daca este necesar. De exemplu, în cazul în care propunerile de măsuri pentru cei care încalcă regulile riscă să amplifice conflictele sau marginalizarea unor elevi sau să încalce drepturile fundamentale și demnitatea celor în cauză.

C. Stabilirea elevilor responsabili de actualizarea datelor pe platforma online

Platforma www.cetateanul.intercultural.ro

Una dintre sarcinile elevilor este de a posta informații despre proiectul lor pe platforma online.

Fiecare școală are un cont pe platformă. Generarea contului se va face cu implicarea conducerii școlii în anul în care un profesor aplică pentru prima dată metoda. La înscrierea pe platformă se va genera un acord de parteneriat între școală și Institutul Intercultural Timișoara, în care se specifică modul în care atât școala cât și Institutul Intercultural vor susține aplicarea metodei în cadrul disciplinei de cultură civică / educație pentru cetățenie democratică la clasa a șaptea. Din contul școlii este posibilă generarea în fiecare an a unui cont de proiect pentru fiecare clasă care aplică metoda.

Formați o echipă de 2-3 elevi care va fi responsabilă de introducerea informațiilor privind proiectul clasei pe platformă. Puteți întreba cine se oferă voluntar sau le puteți cere elevilor să facă propuneri. Orice metodă alegeți, asigurați-vă că persoanele desemnate se simt confortabil în acest rol.

În Ghidul pentru elevi se precizează care sunt informațiile ce vor fi postate pe platformă la fiecare pas.

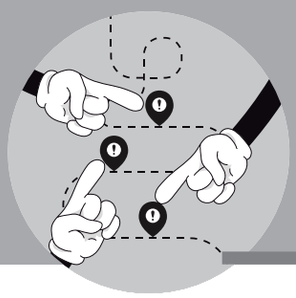

PASUL 1
Identificarea problemelor comunității ce necesită politici publice

Clarificarea conceptului de politici publice

Această metodă se axează pe dezvoltarea unei politici publice pentru a soluționa o problemă specifică a comunității și recomandarea politicii respective instituțiilor publice în măsură să o adopte și să o pună în aplicare. Așadar, este extrem de important ca elevilor sa le fie clar termenul de politici publice înainte de a începe lucrul efectiv la proiect. Asigurați-vă că elevii stăpânesc acest concept folosind informațiile de mai jos, activitățile propuse în Ghidul pentru elevi, precum și alte resurse disponibile.

Termenul de politică publică[1] se referă la măsurile pe care le iau autoritățile publice pentru a rezolva problemele cetățenilor, la felul în care autoritățile publice de orice nivel își îndeplinesc responsabilitățile de protejare a drepturilor cetățenilor și de promovare a bunăstării tuturor oamenilor. Unele politici sunt formulate în legi de către Parlament. Altele sunt exprimate prin Hotărâri sau Ordonanțe de Guvern sau Hotărâri ale Consiliilor Locale.

Procesul de elaborare a politicilor publice: Este foarte important ca elevii să înțeleagă rolul central al administrației (la nivel local, județean, național, european) în formularea politicilor. De asemenea, este important ca elevii să înțeleagă că autoritățile publice au nu doar datoria de a elabora și implementa politici publice ci și responsabilitatea de a consulta cetățenii și de a susține implicarea lor activă în procesul de luare a deciziilor. Deciziile democratice se realizează prin consultare și dialog între cetățeni și autorități publice. Procesul de elaborare a politicilor publice începe în momentul în care oamenii dintr-o comunitate percep existența unei probleme. Problemele identificate se aduc în conștiința publică de către mass-media, politicieni, grupuri de cetățeni sau instituțiile publice. Cetățenii pot formula apoi idei despre cum ar trebui să se rezolve cât mai bine problemele și încearcă să convingă autoritățile publice să le adopte și să le pună în practică.

Există trei acte normative principale ce definesc obligațiile instituțiilor publice de a asigura informarea și consultarea cetățenilor, respectiv analizarea și formularea unui răspuns la orice propunere pe care o transmit cetățenii, acte normative ce asigură aplicarea concretă a unor drepturi fundamentale prevăzute în Constituția României:

- Legea privind liberul acces la informațiile de interes public
- Legea transparenței decizionale
- Ordonanța Guvernului privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor.

Toate aceste acte normative, ca și alte texte legislative ce pot fi necesare pe parcursul aplicării metodei, sunt accesibile gratuit în formă actualizată pe portalul http://legislatie.just.ro. Încurajați elevii să ia contact direct cu legislația și să conștientizeze că pot găsi oricând legile de care au nevoie pentru a-și cunoaște și revendica drepturile în interacțiunile cu orice instituție.

Cetățenii și procesul de realizare a unei politici publice: Este important ca elevii să înțeleagă rolul pe care îl pot avea cetățenii în îmbunătățirea situației din comunitățile lor și faptul că se pot implica la orice nivel al procesului, participând la întruniri publice, scriind sau susținând mesaje adresate autorităților și structurilor mass-media, monitorizând propunerile și contrapropunerile, contribuind la diferite consultări, sondaje sau cerce-

[1] Pentru a evita confuziile, puteți face distincția între politică, activitatea partidelor politice ce urmăresc câștigarea prin alegeri a unui mandat pentru a guverna societatea, și politicile publice, definite ca mai sus. În limba engleză există două cuvinte diferite: politics = politică, respectiv policy = politici publice.

tări și propunând diferite soluții în cadrul unor dezbateri publice etc. Lista aceasta nu este completă dar ilustrează numeroasele oportunități pe care le au cetățenii de a participa la procesul de luare a deciziilor.

O listă conținând probleme care apar în multe comunități a fost inclusă în Ghidul pentru elevi pentru a aduce în atenția elevilor tipul de probleme care trebuiesc abordate. Elevii sunt invitați să realizeze un exercițiu comparativ, pentru a putea diferenția între soluțiile pe care le pot aduce instituțiile publice prin politici publice și soluțiile pe care le poate aduce societatea civilă.

După ce elevii înțeleg conceptul de politică publică, sarcina lor va fi să urmărească ştirile locale (site-uri de știri, ziare, radio, TV) pentru a identifica probleme care țin de politici publice. Problemele identificate vor servi ca punct de plecare pentru activitatea de la *Pasul 1 – Identificarea problemelor comunității*.

Informați elevii despre faptul că ei nu trebuie să se limiteze la una dintre problemele menționate în Ghid. Acestea sunt doar exemple. Elevii pot alege orice altă problemă a comunității în care trăiesc, pe care o consideră importantă. Ceea ce contează este ca problema și posibilele soluții să țină de sfera politicilor publice.

1. **Discutați obiectivele acestui pas împreună** cu toți elevii, pentru ca ei să înțeleagă că activitățile pe care le realizează îi vor ajuta să:
   - înțeleagă conceptul de *politică publică:* ce înseamnă, care sunt instituțiile ce pot lua decizii și cum pot participa cetățenii la procesul de elaborare a politicilor publice;
   - conștientizeze ceea ce știu deja referitor la problemele din comunitatea lor;
   - discute aceste probleme cu părinții, vecinii sau cu alți membri ai comunității pentru a afla ce știu și ce gândesc aceștia despre ele;
   - adune informații pentru a putea ulterior selecta o problemă pe care întreaga clasă să o studieze și pentru soluționarea căreia să facă o propunere de politică publică.
2. **Explicați elevilor conceptul de polici publice** folosind informațiile prezentate anterior în acest ghid, informațiile din Ghidul pentru elevi, precum și alte surse relevante.
3. **Realizați exercițiul recomandat pe baza *Legii privind transparența decizională în administrația publică*,** oferindu-le elevilor ocazia să lucreze în cele 6 grupuri formate și să exerseze rolurile atribuite. Puteți include în exercițiu și legislația privind accesul la informațiile de interes public și pe cea privind soluționarea petițiilor.
4. **Discutați cu elevii despre ceea ce știu ei despre problemele din comunitate**, pornind de la lista de probleme prezentate în Ghidul pentru elevi și ajutați-i să înțeleagă diferența dintre problemele soluționate prin politici publice și problemele soluționate de societatea civilă.
5. **Asigurați-vă că, înainte de încheierea lecției,** elevilor le este clar că acest proiect se focalizează nu pe soluțiile pe care le poate aduce societatea civilă, ci pe formularea de **propuneri de politici publice** ca soluții la problemele comunității.
6. **Dați temă elevilor să identifice probleme care țin de politici publice**, conform detaliilor din Ghidul pentru elevi. Fiecare din cele 6 grupuri formate anterior va avea sarcina să identifice cel puțin trei probleme pentru care să completeze Formularul de identificare a problemelor.

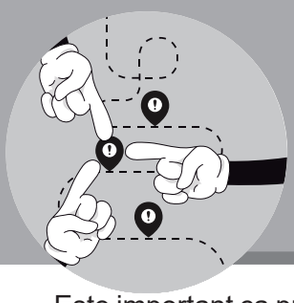

PASUL 2
Selectarea unei probleme pentru a fi studiată

Este important ca problema selectată să fie una căreia să i se poată propune o soluție rezonabilă, ce ține de sfera politicilor publice și care să poată fi pusă în practică. Elevii trebuie să examineze toate informațiile obținute despre problemele din cadrul comunității, înainte de a selecta pentru studiu o problemă anume. Vă sugerăm să folosiți următoarele proceduri:

1. **Stabilirea procedurii de selectare a problemei clasei**. Înainte de a discuta problemele identificate, elevii se vor pune de acord asupra procedurii pe care o vor utiliza pentru selecție. Prezentați elevilor procedurile de selecție descrise în Ghidul pentru elevi și discutați avantajele și dezavantajele fiecărei proceduri. Apoi, îndrumați elevii să aleagă procedura de selectare a problemei pe care o vor folosi la finalul acestui pas.

2. **Pregătirea analizei**:

   a. Scrieți pe tablă sau afișați într-un loc vizibil toate problemele pentru care a fost completat *Formularul de identificare a problemelor*. Oferiți elevilor posibilitatea de a adăuga și alte probleme pe listă, dacă le consideră relevante, chiar dacă nu au completat formularul pentru ele.

   b. Ajutați elevii să identifice problemele asemănătoare și să le grupeze în categorii.

   c. Împărțiți clasa în cele 6 grupuri formate anterior și oferiți-le copii ale Formularelor de identificare a problemelor. În funcție de numărul de formulare completate, puteți opta fie pentru a oferi fiecărui grup copii după toate formularele completate, fie pentru a împărți formularele între grupuri, astfel încât fiecare grup să aibă cel puțin trei formulare de studiat și nu mai mult de șase.

3. **Lucrul pe grupuri.** Fiecare grup are sarcina să analizeze problemele conform instrucțiunilor din Ghidul pentru elevi și să propună o problemă pentru a fi studiată de întreaga clasă, descriind-o pe scurt. Problemele din lista inițială care au fost eliminate se șterg de pe tablă.

4. **Examinarea informațiilor.** Înainte de a lua o decizie despre problema care va fi studiată de întreaga clasă, antrenați elevii într-o discuție despre ceea ce au învățat deja despre politici publice și despre problemele comunității. Discutați aspecte precum:
   - Ce ați învățat despre problemele comunității?
   - Care dintre probleme necesită o rezolvare urgentă?
   - Pot fi aceste probleme rezolvate prin dezvoltarea unor politici publice?
   - Care sunt problemele pentru care există deja politici publice dar acestea nu funcționează?
   - Care dintre problemele comunității prezintă interes pentru voi și vă preocupă?

5. **Realizarea unor cercetări adiționale, dacă acest lucru este necesar**. Daca elevii nu știu îndeajuns de multe lucruri pentru a lua o decizie, sau dacă doresc să exploreze și alte probleme înainte de a decide, dați-le sarcini pentru a aduna informațiile necesare, utilizând formularul de identificare a problemelor.

6. **Selectarea problemei.** Dacă toți elevii se simt pregătiți pentru a lua o decizie, rugați-i să selecteze o problemă folosind procedura de vot pe care ați ales-o la începutul pasului.

Portofoliul și platforma
Reamintiți elevilor sarcinile privind introducerea de informații pe platforma www.cetateanul.intercultural.ro, conform instrucțiunilor din Ghidul pentru elevi. La acest pas va fi prezentată problema selectată.

PASUL 3
Culegerea de informații despre problema selectată

După ce au selectat problema care îi interesează, elevii vor lucra în echipe de cercetare pentru a afla cât mai multe informații despre problemă și despre posibile soluții ce țin de politici publice.

1. **Explicați elevilor că scopul acestui pas este de a aduna informații** relevante despre problema respectivă și despre politicile publice existente sau posibile pentru soluționarea problemei. Ghidați elevii în realizarea unei liste cu principalele surse de informații privind problema studiată și identificarea modalităților prin care pot avea acces la acestea.

2. **Ajutați elevii să înțeleagă distincția între instituțiile publice, care au obligația stabilită prin lege să ofere informațiile solicitate, și alte organizații și grupuri de persoane** care nu au această obligație, dar cel mai probabil o vor face dacă li se oferă detalii despre scopul și contextul solicitării lor. Ghidul pentru elevi conține detalii referitoare la aceste aspecte.

3. **Ajutați elevii** să înțeleagă importanța validității surselor și să evite site-uri tabloid, senzaționalismul media, teorii ale conspirației etc. Realizați împreună un exercițiu de analiză a surselor de informare.

Exercițiu pentru analiza validității surselor de informare

Alegeți 6 texte găsite online care să se încadreze în următoarele categorii:

- articol dintr-un tabloid;
- articol de pe un site media sau dintr-un jurnal independent bine documentat;
- două articole de pe site-uri media sau din jurnale afiliate politic sau care susțin anumite grupări politice (unul aflat corespunzător unei formațiuni politice aflate la putere, iar celălalt unei formațiuni politice aflate în opoziție);
- o postare de pe un blog sau rețea socială care lansează idei sau ipoteze netestate și fără referințe.

Distribuiți câte un articol fiecăruia dintre cele șase grupuri. Aveți grijă ca sursa articolului să fie clar menționată în fiecare caz. Elevii vor avea sarcina să citească textul primit și să îl analizeze pornind de la următoarele întrebări:

1. Care este principalul mesaj al textului?
2. Care este sursa textului?
3. În ce măsură considerați că această sursă este credibilă? Analizați validitatea ei astfel:
   a. A fost publicată pe un site credibil?
   b. Oferă detalii despre modalitatea de documentare – cum au fost obținute informațiile? Sunt aceste informații obținute din mai multe surse?
   c. Dacă include citate, provin acestea de la persoane cu păreri diferite sau doar o singură perspectivă este prezentată?
   d. Sunt informațiile prezentate într-un mod neutru, fără titluri senzaționale, fără centrare pe „țapi ispășitori” care sunt de vină pentru toate probleme, fără a lansa teorii ale conspirației și fără a încerca să manipuleze cititorii?
   e. Puteți identifica dacă această sursă de informare este afiliată politic?

Susțineți elevii să reflecteze asupra următoarelor aspecte:

- ► Unele articole pot simula o prezentare echilibrată și bazată pe fapte, citând declarații ale unor specialiști, menționând cifre etc., și de fapt să prezinte date false sau să susțină un punct de vedere incorect;
- ► Faptul că o informație este vehiculată pe scară largă și apreciată de mulți utilizatori ai unor rețele sociale nu înseamnă că este adevărată;
- ► Opiniile formulate de jurnaliști de la organisme media afiliate politic nu sunt în mod necesar incorecte sau tendențioase.

După realizarea acestui exercițiu elevii vor fi mai pregătiți să abordeze cu precauție diferite surse de informare și puteți trece la activitatea de colectare a informațiilor despre problema selectată.

4. **Identificarea surselor de informare.** Antrenați elevii într-o discuție despre sursele de informare descrise în Ghidul pentru elevi. Adăugați alte surse care ar putea fi găsite în comunitatea dumneavoastră. Când discutați despre fiecare potențială sursă, întrebați elevii ce știu despre respectiva sursă de informare. De asemenea, puteți întreba elevii dacă cunosc persoane afiliate surselor de informare care să le poată oferi informații. De exemplu, dacă cunosc un expert, o persoană care lucrează într-o organizație neguvernamentală, o persoană care lucrează în mass-media etc. Dacă cineva cunoaște astfel de persoane, înregistrați informația pentru a putea fi utilizată de către echipele de cercetare.

5. **Recapitularea îndrumărilor pentru obținerea și documentarea informațiilor**. Asigurați-vă că elevii au reținut împărțirea pe categorii de surse în funcție de obligativitatea transmiterii informației. Discutați termenele în care informația poate fi obținută conform *Legii accesului la informaţiile de interes public*, prezentate pe scurt în Ghidul pentru elevi și explicați elevilor că pentru a beneficia de prevederile legii trebuie menționat specific faptul că solicitarea se face în baza acestei legi. Planificați momentul solicitării de informații astfel încât să existe suficient timp pentru a primi răspunsul înainte de prezentarea publică. Atrageți atenția elevilor asupra faptului că anumite categorii de informații nu vor putea fi furnizate, de exemplu cele care se referă la date personale.

   Solicitările de informații în baza Legii liberului acces la informațiile de interes public pot fi adresate atât printr-o scrisoare recomandată sau depusă la registratură, cât și prin formularele site-urilor instituțiilor publice. Oferiți elevilor șansa să aleagă ce variantă vor să folosească (însă cel mai probabil vor alege să folosească formularul disponibil online). Încurajați elevii să citească prevederile Legii accesului la informațiile de interes public și ale Legii transparenței decizionale pentru a vedea ce informații sunt obligate instituțiile să facă publice din oficiu și cum pot fi obținute informații utile pentru proiect.

6. **Culegerea informației.** Ajutați elevii să aleagă sursele de informare pe care le vor explora. Cele 6 grupuri vor avea rol de echipe de cercetare care vor afla informațiile necesare de la sursele identificate. Elevii vor nota informațiile obținute în fișa de înregistrare a informațiilor. Revedeți fișa împreună cu toți elevii pentru a vă asigura că aceștia au înțeles întrebările și știu cum să înregistreze răspunsurile.

   În Ghidul pentru elevi sunt descrise diferite modalități de a obține informații, atât de la instituțiile publice, cât și din alte surse precum: studii, cercetări, publicații; organizații și grupuri de interes; specialiști în domeniul juridic; mass-media; birouri parlamentare; cetățenii din localitate. Este important să existe un echilibru între informațiile obținute prin căutare pe internet (online) și cele obținute prin contacte directe cu persoane, instituții

sau organizații (offline). Elevii pot găsi pe internet o varietate de informații din multiple surse, însă e important ca ei să confrunte și să completeze informațiile obținute cu percepția unor persoane din comunitate, din instituții, specialiști etc.

7. **Asigurați-vă că doar o singură persoană va contacta o anumită instituție și va cere informații sau va stabili o întâlnire pentru realizarea unui interviu**, astfel încât această sarcină să nu se transforme într-un mare deranj al celor ce lucrează acolo. Exersați în clasă modul de contactare telefonică sau de formulare a unui mesaj scris pentru a solicita informații.

Culegerea informațiilor se va face de către elevi în intervalul dintre ore. Se poate aloca acestui scop și o parte din timpul orelor dar orele vor fi dedicate în principal pregătirii și planificării procesului de culegere a datelor, respectiv analizei informațiilor obținute pentru a vedea în ce măsură este necesară și consultarea altor surse sau verificarea unor date.

Dacă timpul permite, elevii pot începe în clasă căutarea de informații online sau pot avea ca invitat un specialist, un jurnalist, un jurist sau un reprezentant al unei asociații active în domeniul respectiv.

Ca și în cazul altor activități de învățare desfășurate în afara programului școlar, responsabilitatea pentru asigurarea securității elevilor în procesul de obținere de informații nu îi revine școlii ci părinților sau tutorilor. Astfel, dacă este necesară o deplasare la o instituție sau la o organizație specializată, grupul de elevi trebuie să se organizeze, să obțină acordul părinților și, dacă este cazul, să fie însoțit de un părinte sau alt adult.

Dacă o vizită la o organizație sau instituție ar putea reprezenta o experiență de învățare deosebit de valoroasă pentru toți elevii și dacă este posibil ca întreaga clasă să participe, este posibilă realizarea acestei vizite ca o activitate extrașcolară a școlii, caz în care răspunderea pentru siguranța elevilor revine școlii iar participarea cadrului didactic este obligatorie, la fel ca și asigurarea numărului de adulți însoțitori prevăzut de legislație.

Dacă este necesar, puteți solicita în această fază sprijinul și colaborarea unor colegi care predau alte discipline. De exemplu, poate fi utilă colaborarea cu o colegă ce predă informatică, pentru asigurarea accesului la internet sau cu un coleg ce predă limba engleză, pentru traducerea unor documente privind politici publice pe teme similare adoptate în alte țări. Colegii pot chiar aloca utilizarea unui interval de timp din orele lor pentru a susține elevii în realizarea proiectului, dezvoltând totodată competențele specifice propriei discipline.

Portofoliul și platforma

Reamintiți elevilor sarcinile referitoare la pregătirea portofolului și la introducerea de informații pe platforma www.cetateanul.intercultural.ro, conform instrucțiunilor din Ghidul pentru elevi. La acest pas este cerută introducerea principalelor surse de informare folosite și instituția sau instituțiile identificate ca fiind responsabile cu soluționarea problemei.

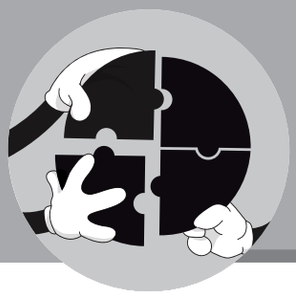

PASUL 4
Elaborarea unei propuneri de politică publică

După ce elevii au obținut suficiente informații despre problema selectată, clasa va formula o propunere de politică publică. Realizați acest pas pe parcursul a două ore. În prima oră elevii examinează alternativele pentru soluționarea problemei, iar în cea de-a doua aleg soluția clasei și verifică dacă este constituțională și respectă drepturile omului.

1. **Analiza informațiilor.** Elevii analizează informațiile obținute, lucrând pe cele 6 grupuri. Asigurați-vă că fiecare grup **înțelege sarcina** și are acces la toate informațiile înregistrate de echipele de cercetare. Elevii discută conținutul fișelor de înregistrare a informației și propun soluția pe care o consideră cea mai adecvată pentru problema studiată.

2. **Șase soluții formulate.** Oferiți fiecărui grup posibilitatea să prezinte soluția propusă, care poate fi aleasă din fișele analizate sau poate fi o propunere nouă a grupului. Îndrumați elevii să listeze propunerile făcute astfel încât întreaga clasă să le poată vedea.

3. **Trei soluții pentru analiză.** După ce toate cele șase soluții propuse au fost prezentate, ghidați elevii să aleagă trei soluții pe care să le analizeze mai detaliat. Se pot folosi aceleași proceduri de vot ca la Pasul 2. Asigurați-vă că soluțiile propuse țin de politici publice. Dacă este nevoie, reamintiți elevilor cunoștințele obținute la Pasul 1, referitoare la politicile publice. Adresați elevilor întrebări ajutătoare pentru ca aceștia să fie siguri că soluția clasei intră în atribuția uneia sau mai multor instituții publice.

4. **Avantaje și dezavantaje ale celor trei soluții propuse.** Elevii vor lucra în cele 6 grupuri pentru a identifica și a argumenta avantaje sau dezavantaje ale uneia din cele trei soluții: Grupul 1 va studia avantaje ale soluției A, iar Grupul 2 dezavantaje ale soluției A; Grupul 3 va studia avantaje ale soluției B, iar Grupul 4 dezavantaje ale soluției B. Grupul 5 va studia avantaje ale soluției C, iar grupul 6 dezavantaje ale soluției C. Sarcinile se distribuie în grupuri aleator, fără a ține cont de preferințele elevilor cu privire la o anumită soluție. Astfel, prin acest exercițiu elevii vor reuși să privească soluțiile din diferite perspective, indiferent de părerea lor personală.

5. **Soluția clasei.** Elevii vor prezenta avantajele și dezavantajele identificate pentru fiecare soluție. Este util ca prezentările să aibă și un suport vizual (poster, idei notate pe tablă, proiectare pe ecran). Pe baza analizei, se pot formula propuneri de combinare, completare sau ajustare a unora dintre soluții. Apoi, va fi aleasă soluția clasei prin vot.

6. **Verificarea soluției.** Elevii vor verifica faptul că soluția adoptată este constituțională și respectă principiile drepturilor omului. În funcție de domeniu, este posibil să fie necesară și verificarea compatibilității cu normele Uniunii Europene. De exemplu, dacă problema se referă la gestionarea deșeurilor, la protecția datelor personale sau la protecția consumatorului, există reglementări europene ce trebuie respectate de toate politicile publice din statele membre UE.

   Pentru a realiza această verificare este important ca elevii să ia contact direct cu textul Constituției și să argumenteze, nu doar să afirme, faptul că propunerea lor este compatibilă cu prevederile constituției. Se va acorda atenție verificării faptului că propunerea elevilor nu încalcă drepturile prevăzute în Titlul II al Constituției, că respectă principiile generale menționate la Titlul I, și în mod special separația și echilibrul puterilor în stat, precum și compatibilitatea cu atribuțiile principalelor categorii de instituții publice, definite în cadrul Titlului III al Constituției României, respectiv aspectele economice specificate în Titlul IV, dacă este cazul.

7. **Propunere de act normativ.** Îndrumați elevii să redacteze o propunere de act normativ. Oferiți-le câteva exemple de acte normative elaborate de instituția relevantă pentru soluția propusă de clasă. Informațiile disponibile pe platformă pentru întocmirea unei propuneri de act normativ pot servi ca reper. Propunerea de act normativ va fi inclusă ca anexă la scrisoarea adresată autorităților publice (pe care elevii au sarcina să o redacteze la pasul următor). Prin acest exercițiu elevii continuă demersul constructiv de a formula o soluție concretă la problema studiată și nu se limitează doar la o cerință generală adresată autorităților. Nu este necesară insistența pe detaliile de formă, dar este util ca elevii să înțeleagă structura unui act normativ. În acest fel, le va fi mai ușor să identifice informațiile cheie când vor consulta în viitor un text de lege. Pe platforma www.cetateanul.intercultural.ro găsiți mai multe detalii.

Portofoliul și platforma

Reamintiți elevilor sarcinile referitoare la pregătirea portofolului și la introducerea de informații pe platforma www.cetateanul.intercultural.ro, conform instrucțiunilor din Ghidul pentru elevi. La acest pas vor fi introduse cele trei soluții posibile analizate și descrierea soluției propuse de clasă.

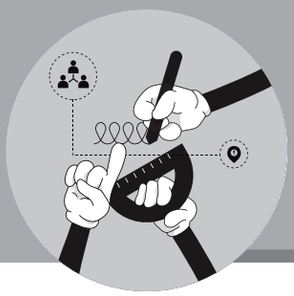

PASUL 5
Dezvoltarea unui plan de acțiune

După elaborarea propunerii de politică publică urmează realizarea unui plan de acţiune cu privire la modul în care pot fi influențate autoritățile să adopte această politică publică. Acest pas se realizează pe parcursul a două lecții. În prima lecție se discută despre modalitățile de mobilizare a susținerii comunității, elevii primesc ca temă să pregătească propuneri pentru a fi incluse în planul de acțiune, iar în a doua lecție se finalizează planul de acțiune și se redactează scrisoarea pentru autoritatea publică responsabilă.

1. **Planul de mobilizare a susținerii comunității.** Asigurați-vă că elevilor le este clară diferența dintre instituțiile publice, cărora cetățenii li se pot adresa în baza cadrului legal existent și fără a încerca să facă trafic de influență și organizațiile neguvernamentale, respectiv mass-media, pe care pot ei încerca să le sensibilizeze și să le atragă de partea lor.

   Realizați, împreună cu elevii, o listă de persoane, instituții, organizații și grupuri de interes care pot contribui la promovarea și implementarea propunerii de politică publică. Explicați elevilor că vor avea ca temă să pregătească idei pentru elaborarea unui plan de acțiune pentru a obține sprijinul acestor actori. Fiecare grup se va concentra pe anumite persoane, instituții, organizații sau grupuri ce pot exercita presiune în sensul dorit asupra autorităților responsabile să ia decizia în privința politicii publice propuse. În Ghidul pentru elevi sunt menționate exemple de modalități de obținere a sprijinului extern. Elevii se pot folosi de acestea, dar pot veni și cu idei noi. Multe informații se pot găsi online și elevii probabil au identificat entități cu interese în domeniu când au realizat activitățile de la pașii anteriori. Reprezentanți ai unora dintre aceste instituții sau organizații pot chiar să fie invitați să vorbească în fața clasei și să explice cum pot sprijini propunerea de politică publică.

2. **Comunicarea cu autoritatea competentă.** După ce fiecare grup prezintă ideile propuse pentru planul de acțiune, urmează redactarea scrisorii adresate autorității publice relevante pentru problema studiată. Sprijiniți elevii în acest proces, acordând atenție formulelor de politețe, datelor de contact și încurajați elevii să realizeze mai multe versiuni ale scrisorii până când ajung la varianta cea mai clară, succintă și interesantă. Scrisoarea poate fi transmisă prin email, prin intermediul unui formular pe site-ul instituției vizate, sau în format tipărit, prin poștă sau depusă la registratură. Nu uitați că rolul dumneavoastră este doar de sprijin, elevii sunt cei care iau deciziile finale și trec la acțiune. În scrisoare se va menționa care sunt persoanele și grupurile din comunitate care ar susține politica publică propusă și se va include propunerea de act normativ realizată la pasul anterior.

3. **Mobilizarea sprijinului pe rețelele sociale.** Pentru a sensibiliza publicul general la soluția propusă de clasă pentru problema selectată, elevii se pot folosi de instrumentele oferite de rețelele sociale. Prin acestea pot atrage sprijinul cetățenilor. Îndrumați-i să reflecteze asupra modului în care aceste rețele pot fi utilizate în mod responsabil pentru a mobiliza sprijinul extern.

Portofoliul și platforma

Reamintiți elevilor sarcinile referitoare la pregătirea portofolului și la introducerea de informații pe platforma www.cetateanul.intercultural.ro, conform instrucțiunilor din Ghidul pentru elevi. La acest pas elevii vor introduce pe platformă elementele principale ale planului și scrisoarea adresată autorităților.

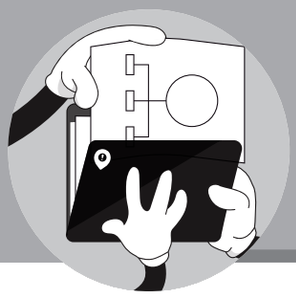

PASUL 6
Finalizarea portofoliului clasei

În acest moment clasa dumneavoastră ar trebui să aibă suficiente informații pentru a finaliza portofoliul. Această sarcină se va realiza pe parcursul a două lecții. În prima lecție se va stabili modul de lucru, elevii vor primi ca temă să finalizeze portofoliul conform planului realizat în clasă și să realizeze textul prezentării, iar în cea de-a doua lecție fiecare grup va prezenta partea de portofoliu de care este responsabil, respectiv textul prezentării, se va realiza o auto-evaluare a portofoliului și apoi ajustările finale.

Specificații pentru portofoliu

Portofoliul conține munca selectată a elevilor unei clase întregi, care au colaborat pentru a găsi o soluție de politică publică la una dintre problemele comunității. Portofoliul cuprinde o secțiune de documentare și una de prezentare. Niciuna dintre aceste secțiuni nu trebuie să fie rezultatul acumulării tuturor informațiilor pe care le găsesc elevii despre subiectul ales. Clasa va trebui să decidă care dintre materialele adunate sunt cele mai importante. Portofoliul cuprinde 4 părți, descrise în Ghidul pentru elevi (Problema, Soluțiile posibile, Politica publică și Planul de acțiune). De asemenea, cuprinde două secțiuni:

A. **Secțiunea de documentare.** Elevii trebuie să selecteze dintre materialele strânse, pe acelea care documentează sau evidențiază cel mai bine munca lor de cercetare. Aceste materiale pot fi puse într-un biblioraft, utilizând separatoare de diferite culori, pentru a diferenția cele 4 părți. Alternativ, documentarea se poate realiza în format electronic. Este indicat să existe un cuprins pentru fiecare parte și un cuprins general. Ulterior se mai pot adăuga fotografii de la prezentarea publică și materiale de la Pasul 8 - Reflecții asupra experienței de învățare.

B. **Secțiunea de prezentare**. Prezentarea se poate realiza fie pe suport fizic (un set de panouri), fie în format electronic (un set de diapozitive). Materialele expuse pot include: declarații scrise, liste cu surse de informare, hărți, grafice, fotografii, artă originală etc.

- Pentru prezentarea cu panouri se vor folosi 4 panouri mari (de aprox. 80 cm lățime și 100 cm înălțime), câte unul pentru fiecare parte.
- Pentru prezentarea în format electronic se vor folosi diapozitive, maximum 3 pentru fiecare parte, plus unul pentru titlu, deci între 5 și 13 în total.

Modalitatea de lucru pentru realizarea portofoliului

1. **Lucrul pe grupuri**. Cele 6 grupuri vor lucra astfel: un grup va fi responsabil de secțiunea de documentare a întregului portofoliu, câte un grup va fi responsabil pentru fiecare din cele 4 părți ale secțiunii de prezentare a portofoliului, iar un grup va fi responsabil de pregătirea textului prezentării.

2. **Participarea tuturor elevilor.** Este important ca toți elevii să participe la acest proces. În fiecare grup există o serie de sarcini care pot fi împărțite între elevi, în funcție de abilitățile și interesele lor. Le puteți oferi elevilor libertatea de a-și împărți sarcinile în cadrul grupului, rugându-i să facă acest lucru în mod democratic și participativ, astfel încât fiecare persoană să poată exprima ce dorește sau ce nu dorește să facă și să existe un echilibru între sarcini. În cazul în care considerați că elevii nu sunt pregătiți pentru a auto-gestiona lucrul în grup, puteți defini și împărți dumneavoastră sarcinile principale ale grupului. Principalele categorii de sarcini sunt: revizuirea materialelor existente; producerea de noi materiale, dacă este cazul, de exemplu materiale necesare pentru ilustrarea unui mesaj sau pentru facilitarea prezentării unei idei; organizarea materialelor pentru secțiunea de documentare a portofoliului; organizarea materialelor și design-ul secțiunii de prezentare; auto-evaluarea părții respective din portofoliu; identificarea ideilor principale ale prezentării; scrierea primei variante a textului prezentării; revizuirea primei variante și scrierea celei de-a doua variante a textului prezentării etc.

3. **Asigurarea coordonării între grupuri.** Grupurile vor lucra independent, însă este important să comunice între ele pentru a face schimb de idei şi de informaţii. Oferiți elevilor ocazia să prezinte în fața clasei progresul făcut și să primească sugestii din partea celorlalți elevi, precum și să discute despre ansamblul portofoliului. Asigurați-vă că fiecare grup desemnează 1-2 persoane pentru a face parte din echipa de coordonare și a discuta cu elevii din celelalte grupuri, pentru a se informa reciproc cu privire la diferitele părți ale portofoliului astfel încât acesta să fie coerent și complet.

4. **Revederea sarcinilor și a specificațiilor pentru portofoliu**. Asigurați-vă că toți elevii au înțeles ce se așteaptă din partea lor. Ghidați fiecare grup pas cu pas, citind și discutând despre sarcinile lor, atât cu privire la secțiunea de documentare cât și cea de prezentare, așa cum este indicat în Ghidul pentru elevi.

5. **Procesarea informațiilor și producerea de materiale de prezentare**. Fiecare grup va trebui să decidă ce informații este util să fie reținute pentru a oferi o imagine clară și detaliată a aspectelor relevante pentru partea respectivă. Dacă este necesar, datele vor fi organizate în diagrame, grafice, sinteze care să se regăsească în partea de prezentare a portofoliului.

6. **Autoevaluarea calității portofoliului**. Ghidați elevii să realizeze o autoevaluare a calității portofoliului, răspunzând la întrebările din Lista de control a calității portofoliului, disponibilă în Ghidul pentru elevi.

Portofoliul și platforma

Reamintiți elevilor sarcinile referitoare introducerea de informații pe platforma www.cetateanul.intercultural.ro, conform instrucțiunilor din Ghidul pentru elevi. La acest pas elevii vor introduce portofoliul realizat. Dacă acesta este realizat în format fizic, se vor include fotografii ale celor patru părți. Dacă portofoliul a fost realizat în format eletronic, fișierul respectiv va fi introdus pe platformă.

PASUL 7
Prezentarea portofoliului

După ce elevii au finalizat portofoliul, urmează realizarea unei prezentări publice. La aceste eveniment vor fi invitați **reprezentanți ai autorităților publice, adulți din comunitate, alți elevi și profesori din școală**. Acest pas se realizează pe parcursul a două lecții. În prima lecție se planifică organizarea prezentării publice și se realizează o repetiție a acesteia, iar în cea de-a doua lecție se realizează prezentarea publică propriu-zisă.

1. **Organizarea prezentării.** Asigurați-vă că fiecare elev/elevă are un rol în organizarea prezentării. Principalele responsabilități pe care elevii le pot avea sunt descrise în Ghidul pentru elevi. Împărțiți aceste responsabilități în mod democratic și asigurați-vă că toată lumea știe exact ce are de făcut până la prezentare și în timpul acesteia. Este important ca fiecare elev/elevă să se simtă confortabil cu rolul pe care îl are și să înțeleagă responsabilitatea pe care o are pentru succesul întregului proiect.

2. **Finalizarea conținutului prezentării.** Elevii vor desemna persoanele care vor realiza prezentarea orală, pe baza textului realizat în pasul anterior de unul dintre grupuri. Cei care prezintă nu trebuie neapărat să fie cei care au scris textul. În plus, textul produs inițial poate fi adaptat de cei care îl prezintă pentru a se simți confortabil cu ceea ce au de spus. Ajutați persoanele desemnate să pregătească prezentarea și să capete încredere în abilitățile lor de a vorbi în public. Ghidul pentru elevi conține câteva sfaturi. Împărtășiți din experiențele dumneavoastră de a vorbi în public pentru a-i ajuta să depășească tracul. Textul discursului va fi încărcat de elevi pe platformă. Este important ca acest text să fie redactat înaintea prezentării pentru a-i ajuta pe elevi să formuleze cele mai potrivite fraze, să își aleagă cu grijă cuvintele, să asigure coerență prezentării și să nu se bazeze pe ce vor putea spune pe moment, în ziua evenimentului. Discursul scris nu trebuie însă citit la prezentare. Elevii îl vor reda din memorie, având grijă să transmită ideile din discursul pregătit, chiar dacă reformulează textul. Realizați o repetiție generală în fața clasei pentru a vă asigura că toată lumea este pregătită, că fiecare elev/elevă știe când îi vine rândul să prezinte și că știe ce are de spus. Explicați elevilor că este important ca prezentarea să fie coerentă, clară și interesantă.

3. **Desfășurarea prezentării.** În acest moment rolul dumneavoastră este minim. Elevii sunt cei care se ocupă de buna desfășurare a evenimentului atât „în fața scenei”, cât și „în spatele scenei”. De aceea, una sau mai multe repetiții sunt importante. Transmiteți-le un mesaj de încurajare înainte de începerea evenimentului și un mesaj de felicitare după încheierea lui (în public sau în privat).

Portofoliul și platforma
Reamintiți elevilor sarcinile referitoare introducerea de informații pe platforma www.cetateanul.intercultural.ro, conform instrucțiunilor din Ghidul pentru elevi. La acest pas va fi introdus pe platfromă textul prezentării portofoliului.

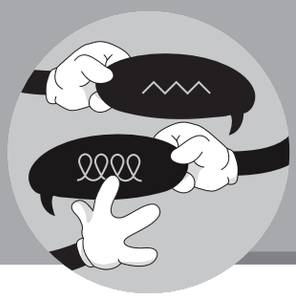

PASUL 8
Reflecții asupra experienței de învățare

Ca orice metodă de învățare bazată pe proiect, metoda **Proiect: Cetățeanul** contribuie la dezvoltarea unui ansamblu complex de competențe. Etapa de reflectare asupra experienței de învățare are în vedere conștientizarea competențelor dobândite. Dacă elevii sunt obișnuiți cu asemenea procese de reflecție, pasul se poate realiza pe parcursul unei ore, dar dacă un astfel de proces este nou pentru elevi va fi necesară alocarea a două ore.

Procesul de reflecție este structurat în 3 etape:

1. Analiza comparativă a proiectului realizat, în raport cu un proiect realizat de altă clasă;
2. Recapitularea procesului și reflecții asupra procesului și a rezultatelor obținute;
3. Ilustrarea cu exemple a competențelor dezvoltate.

1. Comparația cu alt proiect. Fiecare dintre cele 6 grupuri va alege de pe platformă un proiect realizat de o altă clasă și îl va compara cu proiectul propriu

Scopul acestui demers este de a pregăti procesul de reflecție, având în vedere faptul că este mai ușor să analizezi critic activitatea și produsele altora, decât pe cele proprii.

Comparația va avea în vedere atât asemănările, cât și diferențele. Explicați elevilor că scopul nu este de a dovedi ca proiectul lor este mai bun decât cel ales pentru comparație, sau invers, ci de a învăța astfel din ambele proiecte. În acest fel, elevii învață și despre ce au făcut colegi din alte clase. Puteți încuraja elevii ca, individual sau în grup, să continue să exploreze proiectele de pe platformă pentru a înțelege ce tipuri de probleme sunt abordate, ce soluții pot fi propuse și cum poate fi mobilizat sprijin în favoarea acestora.

A doua sarcină pentru fiecare grup va fi să identifice la proiectul ales de pe platfromă elemente pe care cred că le-au învățat elevii care au realizat proiectul respectiv. Prin aceasta, elevii își utilizează empatia, dar pregătesc și etapa în care identifică ce au învățat ei.

2. Recapitulare și reflecție. Pe grupuri, elevii răspund la întrebările din Ghidul pentru elevi.

Recapitularea le permite elevilor să își amintească ceea ce au făcut pe parcursul săptămânilor de lucru la proiect, atât în cadrul orelor, cât și în interacțiunile din afara orelor. Ei vor avea astfel proaspete în memorie situații concrete ce vor fi utile în etapa următoare a reflecției, vor conștientiza ce au simțit în diferite situații și vor avea o imagine de ansamblu a întregului proces, a evoluției sale și a rezultatelor obținute.

3. Identificarea și ilustrarea competențelor. Pentru acest proces a fost luat ca reper Cadrul de Referință privind Competențele pentru o Cultură Democratică elaborat de Consiliul Europei.

Din modelul de competențe aflat în centrul cadrului de referință, prezentat în secțiunea de introducere a acestui ghid, au fost reținute ca fiind direct pertinente pentru procesul de învățare presupus de metoda **Proiect: Cetățeanul** 18 dintre cele 20 de componente. Pentru fiecare componentă a modelului au fost definiți, pe baza experienței Consiliului Europei, descriptori de competență care reprezintă descrieri de comportamente observabile ce indică un anumit grad de performață în legătură cu aspectul respectiv. Pentru unele componente a

fost reținut doar un singur descriptor, în timp ce pentru altele a fost necesară identificarea mai multor descriptori pentru a putea cuprinde diferitele aspecte ale conceptului respectiv.

Dacă descriptorii Consiliului Europei sunt formulați la persoana a treia, fiind destinați preponderent observării de către cadrul didactic, în cazul nostru, în vederea stimulării la elevi a capacității de autoevaluare și reflecție, descriptorii au fost formulați la persoana întâi.

O listă de descriptori este prezentată în Ghidul pentru elevi, împreună cu îndemnul de a bifa afirmațiile în care se regăsesc și de a oferi exemple concrete de situații în care prin comportamentul lor au demonstrat valorile, atitudinile, cunoștințele și înțelegerea critică sau abilitățile respective.

Îndrumați elevii să reflecteze individual la competențele pe care le-au dobândit lucrând în acest proiect și apoi stimulați o discuție de grup în care reflecțiile individuale să poată fi împărtășite și discutate cu colegii. Nu este important să insistați cu elevii asupra înțelegerii de către aceștia a conceptelor care stau la baza modelului de competențe. De exemplu, nu este important la această vârstă ca elevii să cunoască noțiunea de auto-eficacitate, dar este important să conștientizeze că din implicarea în proiect și-au dat seama că, dacă procedează într-un anumit mod, îi pot influența pe cei din jur, pot genera schimbări și pot contribui la îmbunătățirea situației din comunitatea lor. Așa cum veți vedea, aceste concepte nu sunt incluse în lista de descriptori din Ghidul pentru elevi, dar sunt incluse în acest Ghid, pentru a vă ajuta pe dumneavoastră să știți la ce se referă fiecare dintre descriptori.

Descriptorii identificați și componentele corespunzătoare ale modelului de competență:

Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului

1. Mi-am dat seama că este important să recunoaștem că toți oamenii au aceeaşi valoare, aceeaşi demnitate, au dreptul la acelaşi respect şi la acelaşi set de drepturi ale omului şi trebuie tratați în acord cu aceste principii.

Valorizarea democrației, justiției, echității, egalității și a statului de drept

2. Am dobândit convingerea că societatea trebuie să funcţioneze şi să fie guvernată prin procese democratice care respectă principiile justiţiei, echităţii, egalităţii şi statului de drept.

Respect

3. Am arătat respect chiar și față de persoane cu care nu am fost de acord.

Spirit civic

4. Am simțit că aparțin comunității locale și că este important să fac ceva de care să beneficieze întreaga comunitate.

Responsabilitate

5. Mi-am îndeplinit sarcinile cu conştiinciozitate.
6. Mi-am asumat responsabilitatea pentru ceea ce nu am făcut bine și m-am străduit să remediez situația.

Auto-eficacitate

7. Am dovedit încredere în capacitatea mea de a găsi soluții pentru a-mi îndeplini sarcinile.
8. Am conștientizat că pot face lucruri pe care nu le-am făcut până acum și pot obține rezultatele dorite.
9. Am dobândit convingerea că prin acțiunile mele pot schimba ceva în jurul meu.

Toleranță pentru ambiguitate

10. Nu m-am blocat în situații în care nu am fost sigur cum să procedez ci am încercat diferite variante.
11. Am reușit să îndeplinesc o sarcină chiar dacă am considerat că ea nu a fost clar explicată.

Abilitate de învățare autonomă

12. În situații când mi-am dat seama că nu știu anumite lucruri, am găsit surse de informație valide pentru a le afla.
13. Mi-am organizat în mod autonom, fără să mi se spună ce să fac, un proces prin care să învăț ceva nou.

Gândire critică

14. Am dovedit capacitatea de a analiza, evalua şi emite judecăţi cu privire la texte, argumente, interpretări, probleme, evenimente, experienţe, într-un mod sistematic şi logic.

Abilități de observare și ascultare

15. Am arătat atenție celor spuse de alte persoane, străduindu-mă să înțeleg ce spun.
16. Am observat comportamentele altor persoane, gesturile, expresia feței, pentru înțelege ce vor să comunice.

Empatie

17. Am înțeles ce simt alte persoane în anumite situații.
18. Am înțeles ce gândesc alte persoane încercând să privesc lucrurile din punctul lor de vedere.
19. Am arătat simpatie pentru persoanele afectate de o problemă sau aflate în dificultate.

Adaptabilitate și flexibilitate

20. Mi-am adaptat reacțiile și comportamentele în funcție de cerințele unei situații noi.
21. Când am constat că planul inițial nu funcționează, am căutat alte variante pentru a-mi atinge obiectivele.

Abilități de comunicare și plurilingve

22. Am utilizat un limbaj adecvat situației de comunicare și persoanelor cărora m-am adresat.
23. Am acordat atenție gesturilor mele și poziției corpului, pentru ca acestea să fie adecvate situațiilor în care m-am aflat.
24. Am utilizat cu succes cunoașterea altor limbi pentru a contribui la îndeplinirea sarcinilor.

Cunoștințe și înțelegere critică privind limba și comunicarea

25. Am înțeles importanța normelor de comunicare verbală și nonverbală în societate și faptul că oamenii comunică în moduri diferite.

Abilități de cooperare

26. Am colaborat cu succes cu alți colegi în cadrul activităților de grup.
27. Am ajutat grupul la depășirea unor situații dificile sau la clarificarea unor idei.
28. Am contribuit la luarea unor decizii în mod democratic, ținând cont și de părerea celorlalți.

Abilități de gestionare a conflictelor

29. Când am avut neînțelegeri sau divergențe cu colegii, m-am străduit să propun o soluție convenabilă pentru toți.
30. Am ajutat colegi cu păreri diferite să găsească de comun acord o soluție care să țină cont de nevoile ambelor părți.

Cunoștințe și înțelegere critică privind propria persoană

31. Am conștientizat aspecte legate de propria persoană.

Cunoștințe și înțelegere critică privind lumea

32. Am dobândit cunoștințe despre instituțiile publice, politicile publice, atribuțiile și limitele instituțiilor, drepturile omului, rolul și responsabilitatea cetățenilor într-o societate democratică, legislație, procedurile de luare a deciziilor și modalitățile în care pot fi găsiți susținători pentru o idee.
33. Am dobândit cunoștințe despre problema studiată.

Portofoliul și platforma

Reamintiți elevilor sarcinile referitoare introducerea de informații pe platforma www.cetateanul.intercultural.ro, conform instrucțiunilor din Ghidul pentru elevi. La acest pas, elevii vor prezenta pe platformă principalele concluzii ale reflectării asupra experienței de învățare.

Cum asigurăm motivarea și implicarea tuturor elevilor?

Cine poate să facă **Proiect: Cetățeanul**? Pe scurt, răspunsul este: **toți elevii**. Acestă metodologie nu se adresează doar unor categorii de elevi, unor școli sau unor localități. Ea a fost concepută pentru a oferi tuturor elevilor oportunitatea de a-și dezvolta competențele necesare pentru a deveni cetățeni activi, responsabili, implicați în viața comunității și cu încredere în propriile abilități de a interacționa cu autoritățile publice și de a genera schimbare. De aceea, participarea tuturor elevilor dintr-o clasă la realizarea proiecului este nu doar importantă ci și necesară pentru atingerea obiectivelor metodei și asigurarea succesului ei.

Scopul principal al metodei, ca de altfel al oricărui proces educațional, este dezvoltarea competențelor elevilor. Indiferent de produsul final (în acest caz portofoliul și prezentarea publică), dacă toți elevii sunt implicați și contribuie la realizarea sarcinilor își vor dezvolta competențe importante pe care le vor folosi pe tot parcursul vieții.

Vă oferim mai jos o serie de idei practice care să vă ajute în acest proces:

➢ Motivarea elevilor

Experiențele multiplelor clase din diferite zone ale României ne arată că această metodă este îndrăgită de elevi. Având ocazia să învețe pornind de la o problemă și să își dezvolte competențele încercând să soluționeze problema respectivă, elevii apreciază caracterul dinamic al metodei și libertatea pe care o au în a lua decizii. Cu toate acestea, există situații în care elevii par dezinteresați la început sau consideră acest proces prea consumator de timp, fără șanse de a obține rezultate, imposibil de realizat etc. De multe ori, o asemenea atitudine este generată de experiențe anterioare pe care le-au perceput ca negative, de exemplu situații în care s-au plictisit la ore discutând teorii cărora nu le văd sensul, situații în care li s-a cerut să facă în afara orelor sarcini pe care le-au considerat neinteresante sau situații în care unii elevi au avut senzația că profesorii în favorizează pe anumiți colegi și că ei nu sunt capabili să realizeze cu succes sarcina.

Pentru a depăși rezervele pe care le pot avea unii elevi este important să se explice de la început întregii clase în ce constă metoda, astfel încât toți elevii să aibă o privire de ansablu, dar și anumite detalii interesante despre proces. Explicați elevilor că vor avea libertatea de a lua decizii, că vor lucra pe o temă pe care ei o vor considera importantă și interesantă, că vor fi îndrumați pas cu pas de dumneavoastră și de instrucțiunile din Ghidul pentru elevi, astfel încât să nu se simtă copleșiți la început de complexitatea metodei, dar și că toți vor fi tratați ca egali, indiferent de rezultatele școlare de la alte discipline, având posibilitatea de a contribui la procesul de învățare în moduri în care se simt confortabil.

➢ Implicarea tuturor elevilor

Este important ca de la început toți elevii să fie implicați în proces. Instrucțiunile din Ghidul pentru elevi și din Ghidul pentru profesori arată cum se poate face acest lucru la fiecare pas al metodei. Este important să adaptați aceste instrucțiuni la situațiile concrete din clasa dumneavoastră. Deși poate părea mai simplu să identificați un grup de elevi care pot să facă proiectul rapid și eficient, țineți cont de faptul că nu acesta este scopul metodei. Metoda se bazează pe principii precum colaborare, egalitate și responsabilitate, iar elevii implicați în acest proces au șansa de a învăța aceste principii în practică, nu doar în teorie.

Arătați elevilor că aveți încredere în ei și în capacitatea lor de a realiza sarcinile propuse. Acest lucru le va crește stima de sine și interesul pentru a-și aduce contribuția la succesul proiectului. Chiar dacă elevii nu au mai primit sarcini asemănătoare în trecut, activitățile propuse sunt gândite astfel încât toți elevii să le poată realiza, indiferent de competențele pe care le au la momentul de început.

Observați permanent modul în care elevii interacționează în activitățile de grup și, dacă identificați elevi care se retrag sau care, chiar și involuntar, sunt excluși în anumite situații sau părerea lor nu este luată în considerare, interveniți, amintind elevilor regulile stabilite, adresând întrebări grupului respectiv despre cum cred ei că pot asigura o participare egală.

De asemenea, în discuțiile cu întreaga clasă, acordați atenție specială elevilor care de obicei nu participă și nu răspund la întrebări. Arătați întregii clase că toate opiniile contează și încurajați toți elevii să contribuie cu idei, arătând că nu trebuie să le fie teamă că vor propune ceva greșit, având în vedere că toate ideile vor fi analizate pe baza unor criterii clare, fără să conteze cine le-a formulat.

Cum realizăm evaluarea elevilor?

Evaluarea competențelor elevilor trebuie să țină cont de faptul că nu este vorba despre evaluarea acumulării unor cunoștințe, ci despre un ansamblu ce include valori, atitudini, abilități și înțelegere critică. De asemenea, în special în cazul valorilor și atitudinilor, anumite metode de evaluare pot influența rezultatele sau pot determina comportamente dezirabile social. De aceea, metodele clasice, bazate pe probe de evaluare, teste și momente dedicate evaluării nu sunt potrivite.

Evaluarea elevilor, atât cea formativă cât și cea sumativă, poate avea la bază utilizarea combinată a trei metode principale de evaluare:

- Observarea pe parcursul diferitelor etape ale procesului a comportamentelor elevilor și a modului în care fiecare contribuie la activități, având ca reper principal descriptorii de competențe menționați la pasul 8;
- Evaluarea bazată pe produs (portofoliul și prezentarea publică), combinând criteriile de evaluare a calității portofoliului, de la pasul 6, cu descriptorii de competențe de la pasul 8;
- Autoevaluarea realizată de elevi în cadrul pasului 8, de reflectare asupra experienței de învățare.

Datele rezultate din aceste surse sunt suficiente pentru o evaluare corectă, validă și echitabilă, iar rezultatele evaluării trebuie să fie comunicate elevilor într-un mod care să-i stimuleze să conștientizeze competențele dobândite și potențialul de dezvoltare ulterioară, și nu să-i demotiveze sau să întărească ierarhizarea sau categorizarea elevilor din clasă.

Start

P1

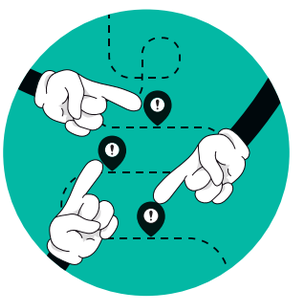

Identificarea problemelor comunității ce necesită politici publice

P2

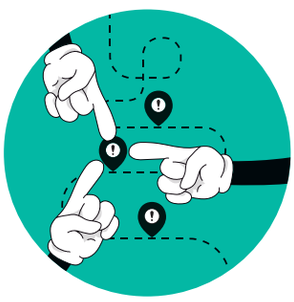

Selectarea unei probleme pentru a fi studiată de clasa voastră

P3

Culegerea de informații despre problema selectată

P4

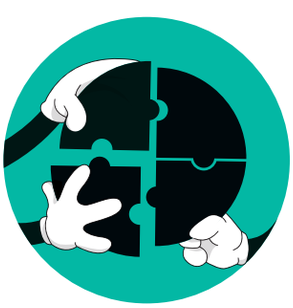

Elaborarea unei propuneri de politică publică

P5

Dezvoltarea unui plan de acțiune

P6

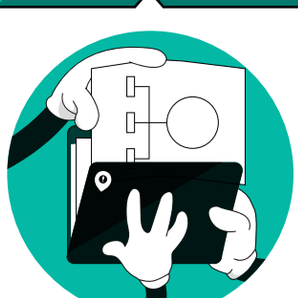

Finalizarea portofoliului clasei

P7

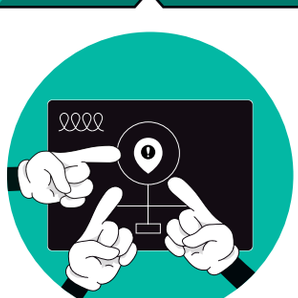

Prezentarea portofoliului

P8

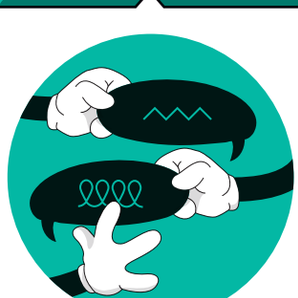

Reflecții asupra experienței